

Bilaga: Jämställdhet i fordonspooler för bilar och cyklar

Olika resmönster hos kvinnor och män

Forskning och regionala underlag visar att kvinnor och män ofta använder transporter på olika sätt. Kvinnor gör i högre grad:

- fler och kortare resor
- kombinerade resor (arbete, förskola, handel, omsorg)
- resor utanför "normal" kontorstid

Implikation för fordonspooler:

- Poolerna bör stödja flexibla bokningstider och korta resor, inte bara heldagsresor.
- Cykelpooler bör vara placerade nära arbetsplatser, service och kollektivtrafiknoder, inte bara vid huvudkontor eller parkeringsytor.

Normer, trygghet och makt vid samåkning

Samåkning är ofta mer normativt och socialt laddat än individuellt resande.

Jämställdhetsaspekter:

- Kvinnor upplever oftare otrygghet i situationer där de delar bil med okända eller hierarkiskt överordnade personer.
- Risk för informella maktstrukturer: vem kör, vem bestämmer rutt, tider och musik?
- Risk för exkludering om samåkning bygger på informella nätverk.

Åtgärder:

- Tydliga riktlinjer för samåkning (frivillighet, respekt, arbetsmiljö).
- Möjlighet att välja bort samåkning utan att det får negativa konsekvenser.
- Digitala system som minskar beroendet av informella överenskommelser.

Trygghet och säkerhet

Trygghet är en avgörande jämställdhetsfråga i transportplanering som är kopplad till jämställd hälsa och ett liv fritt från risk och diskriminering

För cykelpooler innebär det:

- God belysning vid cykelparkeringar.
- Placering nära entréer och välanvända stråk.
- Möjlighet till elcyklar (minskar fysisk belastning och tidsstress).

För bilpooler:

- Trygga upphämnings- och återlämningsplatser.
- Rutiner för kvälls- och nattrafik.

Kroppsnormer, utrustning och ergonomi

Transportlösningar utformas ofta utifrån en "standardanvändare".

Viktigt att beakta:

- Cyklar i olika ramstorlekar.
- Justerbara sadlar, styren och barnanpassade lösningar.
- Bilar som fungerar för personer med olika kroppsstorlek.

Annars riskerar poolerna att i praktiken gynna män mer än kvinnor, trots formell likvärdighet.

Inflytande i planering och uppföljning

Vem har varit med och utformat lösningen?

Jämställd planering kräver:

Delaktighet från både kvinnor och män i behovsanalys och testfaser.

Dialog med verksamheter där resmönstren ser olika ut (vård, administration, ledning).

Uppföljning som återkopplas till ledning och styrning.

Tillgång, användning och faktisk nytta

Det räcker inte att fordonspooler "finns", det är centralt vem som faktiskt använder dem.

Viktiga frågor att analysera:

Vem bokar bilarna mest, kvinnor eller män?

Vem har tillgång till cyklarna (placering, låssystem, storlekar)?

Finns det skillnader mellan yrkesgrupper, funktioner eller arbetstider?

Rekommendation:

Följ upp poolerna med könsuppdelad statistik och analysera om nyttan fördelas jämförbart, i linje med kraven på underbyggda jämförbarhetsanalyser i beslutsunderlag.

Sammanfattande checklista (kan användas i tjänsteskrivelse)

- ☐ Finns könsuppdelad analys av behov och användning?
- ☐ Är placering och utformning anpassad för olika resmönster?
- ☐ Är samåkning frivillig och trygg ur arbetsmiljöperspektiv?
- ☐ Är utrustning och fordon anpassade för olika kroppar?
- ☐ Finns plan för jämförbar uppföljning?